

Esteve Plantada, Torroella de Montgrí, 11 de desembre del 2015

[Text de la presentació del llibre *Viladelsac, a la llibreria El Cucut*]

EL SAC DE LA QÜESTIÓ O «UN RELAT GROTESC I DE MOLT MAL GUST»

De vegades sembla que el discurs laudatori sigui obligat en aquesta mena d'esdeveniments, però en el cas que ens ocupa, en dono fe, i cal dir-ho: en Damià Bardera és un escriptor que val molt la pena, que cal llegir, que cal gaudir amb temps i ganes, que fa de bon paladejar mentre el brogit de la "literatura" d'avui en dia segueix el seu curs –comercial, econòmic i maldestre–. Ara bé, confesso, d'entrada, que no he fet cas a l'autor. Ell volia una lectura erudita, extensa, concentrada, però crec que no cal, perquè aquesta feina ja l'ha fet l'Eudald Espluga en un pròleg que és magnífic. Un dels millors que he llegit darrerament, una peça clau per capbussar-nos en el llibre sabent tot allò de bo –i de pervers– que hi trobarem. Així doncs, jo em limitaré a parlar-vos de *Viladelsac*, de les bondats que hi ha, que en són moltes. Us parlaré de la meva lectura apassionada. I, sobretot, dels motius que teniu per comprar-lo i llegir-lo.

Primer, però, em permetré aclarir els antecedents. Com arribo a ser avui aquí, presentant en Damià? El vaig conèixer gràcies al Núvol. Em van agradar, i molt (com ja m'he encarregat de confessar-li) alguns dels articles de "retrat social i lúdico-festiu" de la fauna que es mou en els cercles literaris catalans, que són, per definició, els cercles literaris barcelonins. Per a ells, DB deu ser una mena d'home primitiu, de l'Era de les Cavernes, que viu a la intempèrie, sense accés a internet ni wi-fi a casa, un ésser de peus bruts i literatura anquilosada. Un Australopithecus amb ínfules lletrívoles. Perquè... ¿on s'és vist fer una novel·la plena de brutícia, feta amb un llenguatge tan i tan depurat, despul·lat de tot el superflu, amb uns personatges tan grotescos i de comportament pseudoanimaloide? ¿A qui se li acudiria portar l'acció a un poble com Viladelsac i que el narrador sigui un nen com el nen que ens conta els fets? Preguntes que

vénen seguides d'altres preguntes que anirem intentant escodrinyar i que molts no voldran ni tan sols intentar respondre.

En tot cas, explicava que jo el vaig conèixer virtualment. Sense saber qui era, ni saber-ne res. Vaig pensar que escrivia bé, que tenia valor per dir les coses i un vigor esplèndid per fer bones anàlisis. Un temps després el vaig conèixer en persona, per casualitat (obviaré detalls memorialístics que no vénen al cas), i més tard, ja com a narrador. Ara que he llegit *Viladelsac* puc asseverar que la seva obra és un contínuum ininterromput, un gran tot que no té fissures, que forja una obra molt sòlida i molt singular. Solidesa i singularitat, no cal oblidar-ho, perquè aquestes dues divises és des d'on mostra –i es consolida– el seu talent.

Diu Espluga al pròleg, ara que tothom encara parla d'allò "postmodern", que "*Més que una fugida endavant en forma d'exploració postmoderna (...) ens catapulta a un imaginari premodern*". I també ens diu que aquest *Viladelsac* és la "quintaessència" de tots els precedents, l'obra que lliga i que dóna sentit. Una obra que pot entendre's sense les altres, però que encara és més gran i polièdrica, i té més sentit, si abans s'han llegit les altres. I és realment fascinant que un autor tingui un "tot" tan ben travat, tan ben escrit i tan coherent des d'un principi. En aquest ordre de coses, als contes precedents vaig trobar-m'hi uns personatges esquematitzats i un univers despullat de particularitats. Recordo molt vivament *fauna animal*, que és el primer que vaig llegir (a Calella, prop d'aquí, a l'estiu i entre sorra i aigua de mar). I de quina manera tot lliscava i com se'm feia present i conegut llegint *Viladelsac*.

Ara, amb aquesta novel·la, Damià Bardera aconsegueix una obra que és de molt bon llegir, amb un llenguatge entenedor, amb escenes planeres i que connecten amb una ànima comuna que tots o bé hem viscut o bé hem vist (la vida rural en si mateixa, però també el fet de tenir els ulls oberts quan ets petit). *Viladelsac* aconsegueix que el paisatge sigui fàcilment identificable amb un paisatge conegut, encara que els noms de cada lloc no siguin reals per a nosaltres. En

aquest sentit, malgrat que és de molt bon llegir, és una novel·la que desafia el lector de novel·les. I aquest lector cal que estigui, fins al punt final, sempre alerta.

Com a lectors, trobarem alguns trets de la narració que ens criden poderosament l'atenció. El primer, una exaltació d'allò Galdós (proper al *Tremendismo* de Cela, però barrejat amb el mirall d'Stendhal que tan bé va fer servir Josep Pla). Segon, la Cruesa: brut, maldestre, de llenguatge aspre, amb un poble que fa pudor, amb nens amb cames ortopèdiques, etc. "*Aquí al poble tot és diferent, tot és sorollós i fa més olor*", diu, com si res. I la notem, la pudor. Tercer, que la novel·la és construïda en forma de fragments molts breus, unes unitats d'acció temporal mínimes, concebudes com petits contes i escrit en forma de dietari. Quart, l'escenografia: un poble de trets primitius. Cinquè, un relator asèptic, gairebé quirúrgic, que és tot un encert que sigui un nen. Sisè, la Galeria grotesca de personatges: Doña Hortencia, el nen sense cama, la vella de la pega dolça amb el sostre ple de juanoles, per dir-ne només tres. Setè, la descripció de la vida rural, entesa com un no-lloc del passat. I, per últim, en vuitè lloc, que l'acció de *Viladelsac* és versemblant, però no forçosament real: volgudament cuinada com un pastitx de memòries, un fet que fa que sigui directa, escrita com si fos una confidència excepcional amb els lectors.

Un llibre que no tracta els lectors d'enzes, sinó tot el contrari. Una obra que és, tota ella, una poètica, tal com l'entenia Aristòtil:

Com que a mi m'agraden les històries reals, vaig escriure un relat inspirant-me en un nen de Viladelsac que no juga mai amb nosaltres. No té pare, com jo. Només té mare. Però em sembla que ell, a diferència de mi, no ha conegut mai el seu pare. Porta una cama ortopèdica xulíssima, d'última generació.